Zienswijze 4
Artis, 16 juli 2019

College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam
p/a Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Ebbehout 31
1507 EA ZAANDAM

Per e-mail: bodem@amsterdam.nl

Kenmerk: ODNZKG/20190716/GPG

Betreft: Nota Bodembeheer Gemeente Amsterdam

Geachte mevrouw, heer,

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam heeft op 28 mei 2019 ingestemd met het ter inzage leggen van de geactualiseerde concept Nota Bodembeheer Gemeente Amsterdam van april 2019 (hierna: “de concept Nota”). In de periode van 5 juni 2019 tot en met 17 juli 2019 ligt de concept Nota ter inzage. Tot en met 17 juli 2019 kan door belanghebbenden worden ingesproken op de concept Nota.

Stichting tot Instandhouding van de Diergaarde van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra (hierna: “ARTIS”) maakt graag gebruik van de mogelijkheid tot inspraak en dient hierbij tijdig haar reactie en vragen bij de concept Nota in.

ARTIS onderschrijft de noodzaak voor het formuleren van beleid met betrekking tot de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem, waarmee het kader voor (her-)gebruik van grond en baggerspecie, bodemonderzoek en -sanering in Amsterdam wordt bepaald. Juist om de uiteenlopende gebruiksdoelen van de bodem te beschermen, zodat een balans gevonden wordt tussen de bescherming van bodemkwaliteit enerzijds en ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen anderzijds.

De ervaring met de momenteel geldende Nota Bodembeheer Gemeente Amsterdam van 10 december 2013 (hierna: “de geldende Nota”) binnen ARTIS leert echter dat de praktijk van duurzaam bodembeheer weerbarstig kan zijn. Het noodzakelijk beschermen van de gezondheid van mensen, dieren en planten en het gelijktijdig behouden van de functionele eigenschappen van de bodem vormt een precair evenwicht, waarbij tijd(-splanning) en kosten (sterk) bepalende factoren zijn.

ARTIS is dan ook groot voorstander van de mogelijkheden voor lokaal maatwerk en gebiedsspecifiek beleid, die in de concept Nota worden geboden.

Tegelijkertijd heeft ARTIS zorgen over de praktische werkbaarheid van de implementatie en de procedurele afhandeling van enkele bodembeheeraspecten, die (nieuw) in de concept Nota zijn opgenomen.

Situatie ARTIS

ARTIS bestrijkt een perceel van ruim 14 hectare in de binnenstad van Amsterdam, alwaar een dierentuin, een stadspark en musea in stand worden gehouden. Het park omvat onder meer kinderspeelplaatsen en een directiewoning met tuin. ARTIS heeft met bodemwerkzaamheden te maken in het kader van (ver-) bouwprojecten van dierverblijven en gebouwen en bij onderhoud aan (ondergrondse) infrastructuur, maar ook bij reguliere verzorging van bomen, struiken en planten.
ARTIS is in de concept Nota (bijlage 3A) blijvend ingedeeld binnen zone 4.

Wijziging bodemkwaliteitsklasse oorspronkelijk maaiveld
De toplaag (vanaf maaiveld tot 0,5 meter minus maaiveld), de diepe laag (vanaf 0,5 tot 2,0 meter minus maaiveld) en het oorspronkelijk maaiveld van de bodem binnen ARTIS is in de concept Nota (tabel B3.1 van bijlage 3 met bijagen 3B1, 3B2 en 3B3) geclassificeerd als bodemkwaliteitsklasse “>Industrie”. In de geldende Nota (tabel 3.2 op pagina 22 van 80) is echter het oorspronkelijk maaiveld nog aangeduid als bodemkwaliteitsklasse “Industrie”. De wijziging van de bodemkwaliteitsklasse voor het oorspronkelijke maaiveld blijkt een gevolg te zijn van de herbeoordeling en bewerking van (nieuwe) data over de milieuhygiënische bodemkwaliteit. Onduidelijk is of deze gegevens specifiek op ARTIS betrekking hebben.

Bodemfunctie niet duidelijk
In de concept Nota (bijlage 2) is aan ARTIS blijvend de bodemfunctie “Wonen” toegekend. In tabel 2.3 van de concept Nota wordt in de toepassingseisen en kwaliteitseis voor aanvulgrond en de leeflaag voor zone 4 nader onderscheid gemaakt tussen:

- natuur, landbouw en moestuinen/volkstuinen;
- wonen met tuin en plaatsen waar kinderen spelen;
- groen met natuurwaarden;
- ander groen, bebouwing (onder andere wonen zonder tuin), infrastructuur en industrie.

Niet duidelijk is welke (onder-)delen van ARTIS met de bodemfunctie “Wonen” precies onderscheiden worden naar wonen met tuin en plaatsen waar kinderen spelen.

In de concept Nota (tabel B3.1 van bijlage 3) is aangegeven dat – gerelateerd aan de bodemfunctieklasse “Wonen” – de toepassingseis klasse “Wonen” geldt. De relatie tussen de toepassingseis “Wonen” uit tabel B3.1 van bijlage 3 en de toepassingseisen genoemd in tabel 2.3 van de concept Nota is voor ARTIS niet duidelijk.

Herschikken en (tijdelijk) uitnemen en terugplaatsen van grond
Onvoldoende duidelijk is ook of bij het herschikken van grond of het (tijdelijk) uitnemen en terugplaatsen van grond van bodemkwaliteitsklasse “>Industrie” binnen zone 4 ook getoetst moet worden aan de bodemfunctieklasse “Wonen” en de aanvullende eisen die worden gesteld aan diffuus lood en asbest?
Het herschikken van grond en het (tijdelijk) uitnemen en terugplaatsen van grond wordt in de praktijk dan onmogelijk!

Gevoelige bestemmingen
Daarbij komt het nu geformuleerde beleid met betrekking tot diffuus lood (het gehalte lood van grond die wordt toegepast bij gevoelige bodemfuncties mag maximaal 100 mg/kg d.s. bedragen) en asbest (voor asbest in grond die wordt toegepast bij gevoelige bodemfuncties komt een nulnorm (analytisch niet aantoonbaar) te gelden). Onduidelijk is echter of gevoelige bestemmingen uitsluitend wonen met tuin en plaatsen waar kinderen spelen betreffen. Een

nadere duiding van het begrip gevoelige bestemming is voor ARTIS gewenst: betreft spelen uitsluitend de kinderspeelplaatsen binnen het park of het gehele park?

Verplichting milieukundig bodemonderzoek
In de concept Nota zijn op de ontgravingskaarten (bijlagen 3C1, 3C2 en 3C3) voor ARTIS voor de toplaag, de diepe laag en het oorspronkelijk maaiveld milieukundige bodemonderzoeken altijd verplicht gesteld, voorafgaand aan werkzaamheden in de grond. De verplichting tot het telkens verrichten van milieukundig onderzoeken van de bodem vormt een onredleijk zware (financiële) belasting voor ARTIS bij kleinschalig grondverzet.

ARTIS zou graag het al dan niet uitvoeren van milieukundig bodemonderzoek onderdeel laten zijn van lokaal maatwerk, juist omdat binnen ARTIS een aanzienlijk aantal milieukundige bodemonderzoeken is uitgevoerd. Van bepaalde delen van het park is de bodemkwaliteit dus bekend, van andere delen niet. Deze vallen dan volgens de bodemkwaliteitskaart in klasse industrie binnen zone 4.

Voor reguliere onderhoudswerkzaamheden, zoals het graven van boomplantgaten of een proefsleuf zou van deze premisse uitgegaan kunnen worden, zonder dat telkens nieuwe milieukundige bodemonderzoeken verplicht uitgevoerd moeten worden. Onduidelijk is of dergelijk lokaal maatwerk mogelijk is.

Natuurwaarde
De beoordeling van ecologische risico's wordt volgens de concept Nota (paragraaf 5.10 op pagina 83 van 113) uitsluitend verricht bij gebieden met hoge natuurwaarden (gebieden met de natuurwaarden van klasse 2 tot en met 5). In bijlage 10 (Natuurwaardekaart) van de concept Nota is ARTIS aangegeven als gebied met natuurwaarde 3.

Onduidelijk is de beoordeling van de ecologische risico's in relatie tot de reguliere meldingen ingevolge het Besluit uniforme saneringen: wat zijn de (procedurele) gevolgen voor de beoordeling van de meldingen ingevolge het Besluit uniforme saneringen? Ook de gevolgen van het beoordelen van de ecologische risico's in relatie tot het herschikken van grond of (tijdelijk) uitnemen en terugplaatsen van grond van bodemkwaliteitsklasse ">Industrie" binnen zone 4 verdient een nadere toelichting.

Anticipatie Omgevingswet
De Omgevingswet heeft het in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving tot doel. De Omgevingswet gaat niet langer uit van een 'nee, tenzij-principe' maar van de 'ja, mits-mentaliteit'. Dat betekent dat binnen het Omgevingsplan bandbreedtes opgenomen kunnen worden, waarbinnen vergunningvrij handelen is toegestaan. ARTIS verzoekt om in de Nota Bodembeheer Gemeente Amsterdam waar mogelijk te anticiperen op de invoering van de Omgevingswet, zodat lokaal maatwerk en gebiedsspecifiek beleid gemaximaliseerd en geoptimaliseerd kunnen worden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben ingelicht. Vanzelfsprekend is ARTIS bereid om u een nadere toelichting op ons commentaar te geven.

Met een vriendelijke groet,

5.1, 2, e

KAM-coördinator

BEANTWOORDING:

Geachte heer 5.1, 2, e

Op [datum] ontvingen wij uw brief waarin u namens ARTIS uw zienswijze geeft over de concept-Nota bodembeheer van de Gemeente Amsterdam. Hartelijk dank hiervoor, uw reactie draagt bij aan het verbeteren en aanvullen van de definitieve Nota.

Hierbij ontvangt u mijn reactie op uw zienswijze en wil ik u informeren wat ten aanzien van uw zienswijze is besloten. Ik houd hierbij de volgorde van uw opmerkingen aan.

1. **Heeft de wijziging van de bodemkwaliteitsklasse voor het oorspronkelijk maaiveld (als gevolg van de herbeoordeling en bewerking van (nieuwe) data) specifiek op ARTIS betrekking?**

Bij het opstellen van de nieuwe bodemkwaliteitskaart is gebruik gemaakt van recente data van maximaal vijf jaar oud. Het is goed mogelijk dat de verschuiving van de kwaliteitsklasse van de laag dieper dan 2 meter minus maaiveld (het 'oorspronkelijk maaiveld') veroorzaakt is door het feit dat andere (meer recente) onderzoeken zijn meegenomen in de berekening. Deze gegevens hoeven niet perse betrekking te hebben op ARTIS. De verschuiving is van toepassing op de gehele zone 4, waar ARTIS onderdeel van uitmaakt.

2. **Welke (onder-)delen van ARTIS met de bodemfunctie "Wonen" worden precies onderscheiden naar 'wonen met tuin' en 'plaatsen waar kinderen spelen'?**

De bodemfunctieklasse "Wonen" wordt onderscheiden op de bodemfunctiekaart (Bijlage 2) in het generieke beleidskader. Onder deze bodemfunctieklasse worden vele gebruiksvormen onderscheiden die niet perse allen een woonfunctie hebben, maar wel passen binnen een bepaald beschermingsniveau (weinig tot veel bodemcontact, geen gewasconsumptie). Denk aan sportvelden, stadsparken, scholen, recreatiegebieden etc. Een dierentuin past goed in deze definitie vanwege de recreatiefunctie. De meest voorkomende bodemfunctie binnen Artis is bepalend geweest bij de indeling van Artis bij de bodemfunctieklasse Wonen. De bodemfunctieklasse Wonen sluit beter aan bij Artis dan de overige twee bodemfunctieklassen Landbouw/Natuur en Industrie.
Echter, in de Nota bodembeheer is ervoor gekozen in de zones 2 t/m 7 gebiedsspecifiek beleid te hanteren. Daartoe wordt een verfijning in de bodemfunctieklassen gemaakt: de generieke bodemfunctieklasse "Wonen" wordt nader onderverdeeld in de bodemfuncties 'Wonen met tuin', 'Plaatsen waar kinderen spelen' en 'Groen met Natuurwaarden'. Waarschijnlijk zijn deze bodemfuncties allen in ARTIS terug te vinden, en wellicht ook functies zoals 'Bebouwing' en 'Ander groen' (in de generieke indeling vallend onder de bodemfunctieklasse "Industrie"). Het is echter ondoenlijk om in heel Amsterdam al deze functies op een kaart aan te geven. Daarom is het de bedoeling om bij een voornemen tot toepassen van grond de situatie ter plaatse vast te stellen.

3. **Het is niet duidelijk wat de relatie is tussen de toepassingseis "Wonen" uit Tabel B3.1 van bijlage 3 en de toepassingseisen genoemd in Tabel 2.3 van de concept Nota**

Zie ook de reactie onder de vorige vraag.
In Tabel B3.1 hoort in de kolom “Toepassingseis” eveneens een asterix (*) te staan, welke verwijst naar de toelichting onderaan de tabel onder *. Deze asterix zal worden toegevoegd.
Op de locaties in ARTIS waar sprake is van een (onbedekte) kinderspeelplaats of de tuin van een woning geldt de eis (volgens Tabel 2.3) dat grond van kwaliteit Wonen mag worden toegepast, maar dat de toe te passen grond maximaal 100 mg/kg aan lood mag bevatten. Is er geen sprake van grondverzet op deze functies dan gelden gebruiksadviezen. Voor de andere bodemfuncties gelden de eisen zoals verwoord in Tabel 2.3.

4. Het is niet duidelijk of bij graafwerk in zone 4 (bodemkwaliteitsklasse “>Industrie”) ook getoetst moet worden aan de bodemfunctieklasse “Wonen” en welke aanvullende eisen worden gesteld aan diffuus lood en asbest

Het tijdelijk uitplaatsen van sterk verontreinigde grond (> kwaliteitsklasse Industrie) is toegestaan zonder de verplichting tot het uitvoeren van een bodemonderzoek en toets aan de functie en kwaliteit van de ontvangende bodem. Hieraan zijn wel regels verbonden, het gaat dan om grond die - zonder te zijn bewerkt - op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde condities opnieuw in die toepassing wordt aangebracht. Wanneer deze uitgenomen grond *op een andere plaats* (dus niet in hetzelfde werk, maar elders op het terrein) wordt toegepast moet wel getoetst worden aan de toepassingeisen en is toepassing in principe niet toegestaan (behalve als een partijkeuring uitwijst dat de grond wel aan de eisen voldoet).
Een asbestverontreiniging wordt ook als een immobiele verontreinigingssituatie aangemerkt. Hierbij geldt een gewogen norm voor asbest op basis van verschil hechtgebonden en niet-hechtgebonden asbest in een grondmonster. Ten aanzien van het werken met asbest en met asbest verontreinigde grond hoeven geen bijzondere bepalingen te worden opgenomen, omdat dit in de van toepassing zijnde *Arbo*-regelgeving is geregeld (handreiking *BUS*, jan 2012).
Asbest mag onder *BUS* worden gesaneerd (*BUS*-immobiel en *BUS*-tijdelijk uitplaatsen) en tegenwoordig ook in 10m^3-melding worden gemeld, mits tijdens de uitvoering maatregelen worden genomen om verspreiding van asbest naar de omgeving te voorkomen. Deze toevoeging zal worden uitgewerkt en in de Nota nader worden omschreven.

5. Het is onduidelijk of gevoelige bestemmingen uitsluitend wonen met tuin en plaatsen waar kinderen spelen betreffen; betreft spelen uitsluitend de kinderspeelplaatsen binnen het park of het gehele park?

Of er sprake is van een zgn. ‘gevoelige functie’ heeft te maken met de kans op een humaan of ecologisch risico. Dit risico wordt bepaald door het feit of er sprake is van veel of weinig bodemcontact, of er sprake is van gewasconsumptie en of er sprake is van bedreiging van het ecosysteem door doorvergiftiging. De bodemfuncties ‘Landbouw’, ‘Natuur’ en ‘Moestuin/volkstuin’ zijn gevoelig, omdat hier sprake is van veel bodemcontact en/of een beperkte of gemiddelde gewasconsumptie en een bepaalde mate van doorvergiftiging. Binnen ARTIS komen deze gevoelige bodemfuncties echter niet voor. Bij een bodemverontreiniging met lood kan er op de bodemfuncties ‘Wonen met tuin’ en ‘Plaatsen waar kinderen spelen’ een humaan risico optreden als er sprake is van ingestie of gewasconsumptie. Deze functies zijn om die reden gevoelig.
ARTIS ligt in bodemkwaliteitszone 4, waarin het gemiddelde loodgehalte boven de interventiewaarde ligt. Binnen ARTIS komt de bodemfunctie ‘Plaatsen waar kinderen spelen’ voor, dit betreft alle voor kinderen toegankelijke plaatsen met een onbedekte bodem. Kinderen zijn gevoelig voor bodemverontreiniging met lood als zij tijdens het spelen verontreinigde gronddeeltjes binnenkrijgen (via hand-mond-contact). Dit zal echter alleen optreden op onbedekte plaatsen waar kinderen in contact kunnen komen met de verontreinigde bodem. Als de aanwezige kinderspeelplaatsen binnen het park zijn afgedekt (bijv met rubber tegels) of wanneer

er sprake is van speciaal aangebracht schoon speelzand is er geen sprake van een blootstellingsrisico. Op andere plekken in het park, waar sprake is van gazon, dicht struikgewas of bloemperken (afgezet met hekjes) zal de kans op blootstelling gering zijn.

6. Zijn er mogelijkheden voor lokaal maatwerk bij kleine graafwerkzaamheden binnen ARTIS?

Kleine partijtjes grond mogen binnen ARTIS worden samengevoegd en op het terrein opgeslagen tot maximaal 25 m^3. Het maakt niet uit hoe lang je over het samenstellen doet, maar als de grens van 25 m^3 is bereikt moet de partij grond worden afgevoerd. De ontvanger van de grond zal de partij keuren om de kwaliteit te bepalen.

7. Hoe wordt getoetst op ecologische risico's binnen zone 4 en ARTIS ingevolge het Besluit uniforme saneringen?

Bij het bepalen van de totale natuurwaarde worden 4 natuurwaardecriteria in ogenschouw genomen (biodiversiteit, natuurlijkheid, plaats in de ecologische structuur en vervangbaarheid). ARTIS is op de Natuurwaardenkaart ingedeeld onder natuurwaarde 3, dit betekent dat sprake is van een gemiddelde natuurwaarde. De beoordeling van ecologische risico's wordt in Amsterdam alleen uitgevoerd in gebieden met hoge natuurwaarden (natuurwaarde klasse 4 en 5). Het stroomschema Figuur 5.2 is op dit punt onduidelijk en zal worden aangepast.

8. Is het mogelijk te anticiperen op de invoering van de Omgevingswet, om lokaal maatwerk en gebiedsspecifiek beleid te maximaliseren en optimaliseren?

Dit hebben we al zoveel mogelijk gedaan. Echter, op dit moment hebben we nog te maken met de nu geldende wet- en regelgeving en is het alleen mogelijk binnen deze wettelijke kaders beleid te ontwikkelen.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

[onderschrift]